

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
„ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

ДУДНИК Оксана Миколаївна

УДК 378.147:37.091.12.011.3-051:373.3

**СИСТЕМА ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ
КОНТЕКСТНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ
ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
01 – Освіта / Педагогіка

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Старобільськ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент
Желанова Вікторія В'ячеславівна,
Київський університет імені Бориса
Грінченка, професор кафедри теорії та
історії педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Матвієнко Олена Валеріївна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (м. Київ),
професор кафедри педагогіки та
методики початкового навчання,
заступник декана з наукової роботи
факультету педагогіки і психології;

кандидат педагогічних наук, професор
Березюк Олена Станіславівна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, професор кафедри
педагогіки

Захист дисертації відбудеться 26 березня 2019 р. о 13.30 годині на виїзному засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” за адресою: Луганська обл., м. Северодонецьк, вул. Лисичанська, 1, конференц-зала.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” за адресою: 92703, м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1.

Автореферат розіслано 25 лютого 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. І. Черв'якова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Процеси трансформації, що відбуваються в сучасній освіті у форматі реалізації стратегічних положень Законів України „Про освіту” (2017 р.), „Про вищу освіту” (2014 р.), провідних ідей Концепції Нової української школи (2017 р.), у яких нормативно закріплені цільові орієнтири модернізації всіх ланок сучасної освіти, загострюють проблему підготовки компетентного першовчителя нової формації, який володіє навичками XXI століття, а саме: критично мислить, виражено приймає відповідальні рішення, вдало вибудовує партнерські стосунки з суб’єктами педагогічного процесу, досягає поставлених цілей і здатний формувати окреслені якості в молодших школярів.

Зазначене детермінує необхідність оновлення професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи на засадах упровадження практико зорієнтованих систем освіти, відомим й ефективним серед яких є контекстне навчання, яке ще на етапі підготовки в закладах вищої освіти (ЗВО) сприяє зануренню студентів в умови сучасної початкової школи шляхом моделювання контексту майбутньої професійної діяльності. При цьому доцільним є синтез контекстного та задачного наукових підходів до професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, оскільки педагогічна діяльність є процесом розв’язання низки педагогічних задач. Відтак проблема розробки та впровадження педагогічних задач контекстної спрямованості (ПЗКС) у професійну підготовку майбутнього вчителя початкової школи є важливою, необхідною й доцільною.

Різні аспекти проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи ґрунтовно досліджено у вітчизняній педагогічній науці, а саме: теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи (Н. Бібік, В. Бондар, С. Мартиненко, О. Матвієнко, О. Савченко, Л. Хомич, Л. Хоружа, І. Шапошнікова та ін.); формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до різних видів професійної діяльності (Т. Бельчева, О. Демченко, О. Кучерявий, О. Ліннік, Д. Пащенко, Ю. Шаповал та ін.); формування професійно значущих якостей майбутнього вчителя початкової школи в процесі фахової підготовки (В. Денисенко, В. Докучаєва, С. Єрмакова, В. Желанова, Н. Кічук, М. Марусинець, Л. Онишук, О. Острианська, В. Паскар, Р. Пріма, В. Чорноус, Т. Яблонська та ін.); теоретичні та практичні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи (Л. Крамаренко, О. Мельник, Н. Павленко, С. Ратовська, С. Стрілець, Л. Філатова та ін.).

Сучасний науковий дискурс репрезентує дослідження широкого кола науковців, у працях яких належну увагу приділено проблемі контекстного навчання, зокрема розкрито: концептуальні засади й сутність контекстного навчання (А. Вербицький, В. Калашников); формування професійної компетентності в умовах контекстного навчання (О. Ларіонова, О. Попова, К. Шапошников); психологічні засади контекстного навчання (Т. Дубовицька, Н. Жукова); формування особистісної та професійної спрямованості (Ю. Верхова), пізнавальної та професійної мотивації (Н. Бакшаєва, В. Кругликов), розвиток самоактуалізованої особистості (Т. Дубовицька) в процесі контекстного навчання; провідні організаційні форми контекстного навчання (О. Андрєєва, Н. Борисова, В. Вербицький, К. Гамбург, О. Ларіонова); теорія і технологія контекстного навчання майбутнього вчителя початкових класів (В. Желанова).

Обґрунтування концептуальних положень задачного підходу здійснено в працях Г. Балла, А. Єсаулова, В. Загвязинського, Л. Фрідмана. Дослідженню задач у форматі міждисциплінарної методології присвячено студії відомих психологів (Г. Балл, В. Давидов, Г. Костюк, О. Леонтєв, А. Маркова, В. Моляко, Л. Фрідман) та педагогів (В. Беспалько, П. Ерднієв, А. Уман, А. Усова). Доцільність включення задач у процес професійної підготовки майбутніх педагогів доведено в наукових розвідках О. Березюк, О. Вознюка, О. Дубасенюк, Л. Кондрашової, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна, Л. Спіріна, Л. Фрумкіна. Ґрунтовні положення теорії та практики розв'язання педагогічних задач розроблено в працях Н. Бордовської, Н. Кузьміної, Ю. Кулюткіна, В. Сластьоніна, Л. Спіріна, Г. Сухобської. Задачу як засіб розвитку професійно значущих якостей майбутніх педагогів представлено в студіях В. Докучаєвої, К. Журавльової, Н. Касперович, О. Полякової, С. Шоленкової. Проблему впровадження педагогічних задач контекстної спрямованості в процес професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи аспектно висвітлено в докторській дисертації В. Желанової.

Незважаючи на значний інтерес дослідників до різних аспектів професійної підготовки вчителів початкової школи та напрямів контекстного й задачного навчання, можна стверджувати, що впровадження ПЗКС у професійну підготовку майбутнього вчителя початкової школи не було предметом цілісного наукового дослідження. Зокрема, потребує подальших наукових розвідок проблема теоретичного обґрунтування сутності й структури ПЗКС та розробка відповідної системи педагогічних задач контекстної спрямованості (СПЗКС). Актуалізація предметного поля дослідження також підсилюється виявленими *суперечностями* між:

– вимогами суспільства до якості професійної підготовки сучасного вчителя початкової школи у форматі реалізації стратегічних ідей Концепції Нової української школи (2017 р.) та традиційними формами організації освітнього процесу в ЗВО;

– формувальним потенціалом ПЗКС щодо професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи та їх недостатнім використанням у процесі підготовки фахівців цієї спеціальності у ЗВО;

– об'єктивно зумовленою потребою в реалізації професійно зорієнтованих освітніх систем, якими є контекстне й задачне навчання, та нерозробленістю стратегії їх системного впровадження в процес професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

Актуальність досліджуваної проблеми, її недостатня розробленість у педагогічній теорії та практиці, а також необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної роботи – **„Система педагогічних задач контекстної спрямованості у професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів”**.

Зв'язок теми з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах наукової теми кафедри дошкільної та початкової освіти ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” „Система підготовки професійно-компетентних фахівців з дошкільної та початкової освіти” (номер державної реєстрації 0104U005504). Тему затверджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 28.04.2015 р.).

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система педагогічних задач контекстної спрямованості як складник професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в закладах вищої освіти.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність системи педагогічних задач контекстної спрямованості, зорієнтованої на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що процес формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи набуде ефективності за умови обґрунтування, розробки та впровадження у фахову підготовку системи педагогічних задач контекстної спрямованості як цілісної, ієрархічної, упорядкованої сукупності педагогічних задач контекстної спрямованості, результативно-цільовою основою якої є формування професійної компетентності

майбутнього вчителя початкової школи як єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів.

Відповідно до мети й гіпотези визначено **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан розробленості проблеми реалізації задачного підходу в теорії та практиці професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

2. Розкрити сутність та структуру педагогічної задачі контекстної спрямованості.

3. Теоретично обґрунтувати й розробити систему педагогічних задач контекстної спрямованості, зорієнтовану на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи; репрезентувати її структурно-процесуальну модель.

4. Експериментально перевірити ефективність системи педагогічних задач контекстної спрямованості, зорієнтованої на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи в закладах вищої освіти.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: фундаментальні ідеї філософії освіти (В. Андрущенко, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Курило, В. Огнев'юк, П. Саух); дослідження генези освітніх систем (Л. Ваховський, Н. Ничкало, І. Сташевська); положення системного (В. Афанасьєв, І. Блауберг, В. Садовський, Е. Юдін), контекстного (А. Вербицький, Т. Дубовицька, В. Желанова, Н. Жукова, О. Ларіонова), діяльнісного (А. Брушлинський, Л. Виготський, П. Гальперін, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн), задачного (Г. Балл, Г. Костюк, Н. Кузьміна, Ю. Кулюткін, М. Левіна, В. Сластьонін, Л. Спінр, Г. Сухобська, Л. Фрідман, М. Фрумкін), компетентнісного (І. Зимня, О. Овчарук, О. Субетто, Ю. Татур, Л. Хоружа), суб'єктного (К. Абульханова-Славська, А. Брушлинський, А. Деркач, В. Роменець, В. Татенко, В. Чернобровкін, С. Шехавцова), рефлексивного (О. Полішук, І. Семенов, С. Степанов, Г. Щедровицький) наукових підходів; положення теорії педагогічних систем (В. Беспалько, В. Докучаєва, Т. Ільїна, О. Караман, Н. Кузьміна, С. Харченко) та управління ними (Є. Хриков); положення теорії моделювання (А. Братко, Б. Кедров, В. Штофф, В. Ясвін); наукові праці з проблем професійної підготовки майбутніх педагогів (В. Бондар, Н. Волкова, О. Дубасенюк, І. Зязюн, О. Кучерявий, С. Савченко, С. Сисоєва, В. Сластьонін), зокрема вчителя початкової школи (О. Березюк, Н. Бібік, Я. Кодлюк, О. Кучерявий, О. Матвієнко, О. Савченко, Л. Хомич); студії щодо професійної компетентності вчителя початкової школи (Н. Бібік, О. Савченко, Л. Хомич, Л. Хоружа); загальнотеоретичні та практичні аспекти розв'язання педагогічних задач (В. Докучаєва, В. Желанова, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, Ю. Кулюткін,

М. Левіна, О. Матвієнко, В. Сластьонін, Л. Спірін, Г. Сухобська, Л. Фрумкін, Н. Черв'якова).

Для досягнення мети та розв'язання окреслених завдань використано комплекс **методів дослідження**: *теоретичні* – аналіз, синтез, порівняння, зіставлення, узагальнення, систематизація наукових джерел та нормативних державних документів – для з'ясування стану розробленості досліджуваної проблеми, теоретичного обґрунтування СПЗКС; *дефініційний аналіз* – для визначення й уточнення базових понять дослідження; *моделювання* – з метою розробки структурно-процесуальної моделі СПЗКС; *емпіричні* – спостереження, анкетування, тестування, експертна оцінка – для виявлення рівня сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи; педагогічний експеримент – з метою перевірки ефективності СПЗКС щодо формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи; *методи математичної статистики* – для визначення статистичної значущості отриманих у ході експерименту результатів.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ), ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет” (м. Слов'янськ), КЗ „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Усього дослідженням було охоплено 359 студентів та 32 викладачі ЗВО.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше*: обґрунтовано та розроблено систему педагогічних задач контекстної спрямованості як цілісну, ієрархічну, упорядковану сукупність педагогічних задач контекстної спрямованості, результативно-цільовою основою якої є формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів; виокремлено критерії (мотиваційно-смысловий, знаннєвий, діяльнісно-поведінковий, рефлексивно-оцінювальний), показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як результативно-цільової основи системи педагогічних задач контекстної спрямованості; *удосконалено* змістове наповнення та методичний супровід процесу професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи на засадах розробки та впровадження системи педагогічних задач контекстної спрямованості; *набули подальшого розвитку* ідеї наукових підходів до професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи; уявлення про сутність понять „педагогічна

задача”, „процес розв’язання педагогічних задач”; методи та форми організації освітнього процесу за спеціальністю 013 Початкова освіта.

Практичне значення результатів дослідження полягає в їхній достатній готовності до впровадження в освітній процес ЗВО, а саме: розроблено програму та навчально-методичне забезпечення спецкурсу „Теорія та методика розв’язання педагогічних задач контекстної спрямованості” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта; банк ПЗКС, що може бути використаний у процесі викладання фахових дисциплін та дисциплін методичного циклу; алгоритм розв’язання ПЗКС та методичний супровід його практичної реалізації; діагностичний інструментарій щодо визначення рівня сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Матеріали дослідження можуть бути використані в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів різних спеціальностей, науково-педагогічній підготовці здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників та самоосвітній діяльності студентів ЗВО.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ) (довідка про впровадження № 1/678 від 07.06.2018); ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет” (м. Слов’янськ) (довідка про впровадження № 68-18-276 від 05.04.18); КЗ „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” (довідка про впровадження № 01-13/223 від 20.03.2018); Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка про впровадження № 03-28/03/1806 від 25.06.2018); Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 287 від 05.06.2018).

Особистий внесок автора в роботах, опублікованих у співавторстві, полягає в обґрунтуванні критеріїв системоутворення ПЗКС та висвітленні формульованого потенціалу різновидів ПЗКС.

Апробація результатів дослідження. Концептуальні положення, теоретичні та практичні результати дисертаційної роботи оприлюднювались на науково-практичних конференціях різного рівня: *Міжнародних* – „Забезпечення якості вищої освіти: європейські й національні стандарти та індикатори” (Старобільськ, 2016), „Актуальні проблеми вищої професійної освіти України” (Київ, 2017), „Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін” (Суми, 2017), „Педагогічна освіта на зламі століть: досвід минулого – погляд у майбутнє” (Ніжин, 2017), „Сучасні стратегії педагогічної освіти в контексті розбудови суспільства сталого розвитку та концепції нової

української школи” (Київ, 2017), „Професійна підготовка фахівців в умовах неперервної освіти: креативний підхід” (Житомир, 2017), „Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст.” (Львів, 2018); *Всеукраїнських* – „Актуальні проблеми педагогічної освіти: європейський і національний вимір” (Луцьк, 2018), „Соціалізація особистості в умовах сучасних викликів” (Старобільськ, 2018); на засіданнях кафедри дошкільної та початкової освіти ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено в 17 публікаціях (з них 16 – одноосібні), зокрема: 2 статті в колективних монографіях, 9 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 5 статей апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (327 найменувань, з них 15 іноземною мовою), 16 додатків на 71 сторінці, 17 таблиць, 22 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 323 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об’єкт, предмет, мету, завдання, сформульовано гіпотезу, висвітлено теоретико-методологічні засади, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про їхню апробацію й упродовження.

У першому розділі – **„Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи на засадах задачного підходу як наукова проблема”** – наведено результати аналізу стану розробленості досліджуваної проблеми; розкрито сутність та схарактеризовано структуру ПЗКС; репрезентовано проблему професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи суголосно Концепції Нової української школи.

Історико-логічний аналіз праць широкого кола науковців (Г. Балл, А. Єсаулов, В. Козаков, Г. Костюк, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, Ю. Кулюткін, М. Левіна, О. Леонтєв, А. Маркова, Л. Спірін, Л. Фрідман, М. Фрумкін та ін.) дозволив простежити генезу реалізації ідей задачного підходу в професійній підготовці майбутніх педагогів. Це дало підстави з’ясувати, що в площині професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи окреслена проблема почала активно досліджуватися з початку XXI століття та була представлена такими науковими напрямками: розгляд задач як педагогічної умови професійно-педагогічної підготовки (Ю. Вторнікова, О. Острияська); дослідження задач як засобу розвитку професійно значущих якостей майбутнього вчителя (В. Докучаєва,

В. Желанова, О. Курлигіна, А. Лозенко, Н. Теличко, Н. Черв'якова); трактування задач як засобу моделювання окремих аспектів професійної діяльності майбутнього вчителя (М. Брутова, А. Буторіна, М. Прокоф'єва, І. Размолодчикова, О. Стрілець); розробка провідних положень теорії та практики розв'язання педагогічних задач (Л. Анісімова, Н. Демидова, С. Дубяга, О. Маляренко та ін.).

На основі дефініційного аналізу понять „педагогічна задача”, „педагогічна ситуація”, „контекст”, „контекстне навчання” як семантичних складників базового поняття дослідження визначено *педагогічну задачу контекстної спрямованості* як задачу, що відбиває предметно-професійний і соціальний контексти майбутньої професійної діяльності та розв'язання якої передбачає моделювання в межах відповідного контексту певних професійних дій, зорієнтованих на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

З урахуванням наукових підходів Г. Балла, Л. Спіріна, В. Сластьоніна обґрунтовано *багатовимірну структуру ПЗКС*, що містить такі компоненти: *за вертикаллю*: умова задачі – педагогічна ситуація як предметно-професійний та соціальний контексти; протиріччя та проблема – як компоненти педагогічної задачі, що відображають стан неузгодженості певних елементів педагогічної ситуації; мета задачі – як ідеальна модель її результату; *за горизонталлю*: розв'язання задачі як емкий процесуальний цикл, що містить аналіз, рефлексію проміжного результату педагогічної діяльності; генерацію гіпотез розв'язання задачі, що пов'язана з механізмом антиципації його ризиків та наслідків; моделювання конкретного проекту рішення в межах відповідного предметно-професійного та соціального контекстів; результат – аналіз отриманих результатів та їх рефлексія.

Добір текстового, фото- та відеоматеріалів до ПЗКС відбувався з урахуванням стратегічних положень, задекларованих у Законах України „Про освіту”(2017 р.), „Про вищу освіту” (2014 р.); у Концепції Нової української школи (2017 р.), у яких провідними орієнтирами модернізації професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи визначено такі феномени: „новий учень”, „нове освітнє середовище”, „новий учитель”.

У другому розділі – **„Теоретичне обґрунтування й розробка системи педагогічних задач контекстної спрямованості”** – проаналізовано базові положення системного підходу; визначено критерії системоутворення ПЗКС; теоретично обґрунтовано та розроблено СПЗКС і репрезентовано її структурно-процесуальну модель.

Теоретичне обґрунтування СПЗКС базувалося на усталених у науці ознаках системного об'єкта, що представлені в студіях В. Афанасьєва,

І. Блауберга, В. Садовського, Е. Юдіна, а саме: *соціальна зумовленість* (СПЗКС відповідає запитам сучасного ринку праці щодо необхідності підготовки компетентного фахівця початкової школи); *цілісність* (СПЗКС складається із взаємопов'язаних і взаємодетермінованих структурних компонентів, які забезпечують її ефективне функціонування); *ієрархічність* (СПЗКС побудована з компонентів, кожен із яких є окремою підсистемою); *підпорядкованість певним цілям* (СПЗКС зорієнтована на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи); *зв'язок із зовнішнім середовищем* (СПЗКС відкрита до змін, що пов'язані з реформуванням змісту та процесу професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи у ЗВО).

Виходячи із трактувань педагогічної системи (В. Беспалько, Н. Кузьміна) як сукупності взаємопов'язаних структурних та функційних компонентів, підпорядкованих відповідним цілям, було обгрунтовано та схарактеризовано *критерії системоутворення ПЗКС*, а саме: 1) відповідність предметно-професійному та соціальному контекстам професійної діяльності вчителя початкової школи; 2) спрямованість на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи; 3) відповідність динамічним процесам, суголосним професійним сферам майбутнього вчителя початкової школи (трансформація мотивів, професійних знань та вмінь; смислогенез, суб'єктогенез, рефлексіогенез).

З огляду на зазначене вище, *система педагогічних задач контекстної спрямованості* трактується як цілісна, ієрархічна, упорядкована сукупність педагогічних задач контекстної спрямованості, результативно-цільовою основою якої є формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів.

Обгрунтовано структурні компоненти СПЗКС:

цільовий (результативна мета – формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи; процесуальна мета – моделювання в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи сукупності ПЗКС);

концептуальний (системний, діяльнісний, суб'єктний, компетентнісний, контекстний, задачний та рефлексивний наукові підходи й принципи: системності, компетентнісної орієнтації, контекстуалізації, задачної насиченості, діяльнісної орієнтації, суб'єктної спрямованості та рефлексивної орієнтації);

змістовий (мотиваційно-формувальні, смислоутворювальні, когнітивно-формувальні, суб'єктно-формувальні, рефлексивно-формувальні, перцептивно-формувальні, комунікативно-формувальні види

ПЗКС і такі їх типи: за дидактичною метою – навчальні, тренувальні, контрольньо-рефлексивні; за масштабністю та ґрунтовністю завдань – стратегічні, тактичні, оперативні; за рівнем складності – стандартні, проблемно-пошукові, творчі; за способом подачі умови – текстові задачі, фотозадачі, відеозадачі; за способом пред’явлення рішення – задачі-звіти, сюжетно-рольові задачі, задачі-проекти);

процесуальний (етапи впровадження ПЗКС: I-й етап (адаптаційний, I-й курс навчання в ЗВО) – навчальна діяльність академічного типу, семіотична навчальна модель; II-й етап (імітаційний, II – III-й курси навчання у ЗВО) – квазіпрофесійна діяльність, імітаційна навчальна модель; III-й етап (професійний, IV-й курс навчання у ЗВО) – навчально-професійна діяльність, соціальна навчальна модель; педагогічний інструментарій розв’язання ПЗКС: інтерактивні методи, форми, алгоритм та методичний супровід його реалізації);

результативний (результат – сформованість професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів).

Узагальнений графічний формат СПЗКС представлено у відповідній структурно-процесуальній моделі (рис. 1).

У третьому розділі – „**Експериментальна перевірка ефективності системи педагогічних задач контекстної спрямованості у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи**” – розкрито загальну логіку дослідно-експериментальної роботи (етапи, діагностичний інструментарій) та проаналізовано її результати.

Обґрунтовано та схарактеризовано критерії, показники й рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як результативно-цільової основи СПЗКС. Мотиваційно-ціннісному компоненту професійної компетентності відповідає мотиваційно-смысловий критерій (характер професійної мотивації, ціннісно-смыслове ставлення до себе як до майбутнього вчителя початкової школи та учня як суб’єкта освіти); когнітивному – знаннєвий критерій (професійно-педагогічні знання, зокрема знання про ПЗКС, їх таксономію, алгоритм розв’язання); операційно-діяльнісному – діяльнісно-поведінковий критерій (професійні вміння, зокрема вміння розв’язувати ПЗКС, суб’єктна професійна позиція, педагогічна активність, суб’єктний досвід, антиципація); рефлексивному – рефлексивно-оцінювальний критерій (мотиви рефлексивної діяльності; ціннісно-смыслове ставлення до педагогічної рефлексії; сформованість рефлексивних знань та вмінь щодо аналізу результатів розв’язання ПЗКС).

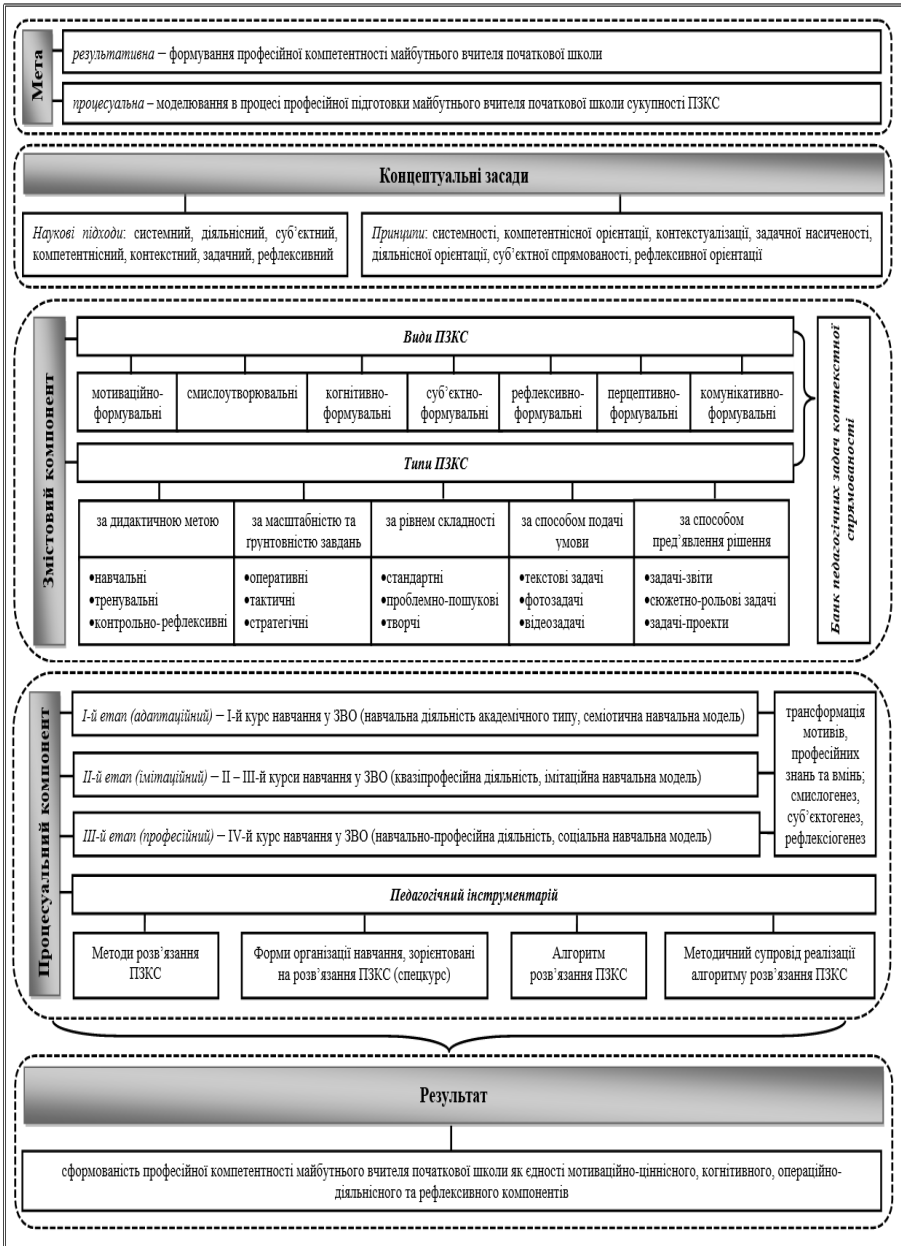

Рис. 1. Структурно-процесуальна модель системи педагогічних задач контекстної спрямованості

За підсумками констатувального етапу педагогічного експерименту встановлено, що значна кількість студентів КГ та ЕГ має низький рівень сформованості професійної компетентності за всіма критеріями: за мотиваційно-смісловим 34,5% – у КГ, 34,9% – в ЕГ (пріоритетність навчальних та соціальних мотивів, узагальнено-сміслові ставлення до учнів, ситуативно-фрагментарне сприйняття себе як майбутнього вчителя); за знаннєвим 63,9% – у КГ, 65,2% – в ЕГ (поверховість, фрагментарність професійних знань); за діяльнісно-поведінковим 40,5% – у КГ, 40,8% – в ЕГ (несформованість професійних умінь, відсутність педагогічного досвіду, пасивно-виконавське ставлення до майбутньої професії, ситуативна активність, відсутність уміння прогнозувати й передбачати результати педагогічної діяльності); за рефлексивно-оцінювальним 37% – у КГ, 36,3% – в ЕГ (ситуативні, неусвідомлені мотиви рефлексивної діяльності; негативне ставлення до педагогічної рефлексії; поверхові знання та незначний прояв умінь педагогічної рефлексії).

На формульовальному етапі педагогічного експерименту здійснено поетапне впровадження СПЗКС, зорієнтованої на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

З метою формування виокремлених компонентів професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи на кожному етапі здійснювалося розв'язання ПЗКС усіх видів (мотиваційно-формульовальні, смислоутворювальні, когнітивно-формульовальні, суб'єктно-формульовальні, рефлексивно-формульовальні, перцептивно-формульовальні та комунікативно-формульовальні) й цей процес ускладнювався за рахунок розширення їхніх типів.

I-й етап (*адаптаційний*) передбачав формування первинних умінь розв'язувати ПЗКС під час лекційних та практичних занять з дисциплін фахового спрямування („Вступ до фаху”, „Дидактика початкової школи”) шляхом проведення групової дискусії з використанням інтерактивних методів навчання („Акваріум”, „Коло ідей”, „Два-чотири-разом”, „Мозковий штурм”), у ході якої студентам пропонувалося змодельовати дії вчителя початкової школи в конкретній педагогічній ситуації. У цей період професійної підготовки доцільно використовувати такі типи ПЗКС, як-от: навчальні, стандартні, оперативні, текстові задачі, фотозадачі, відеозадачі, задачі-звіти. Зазначене сприяло формуванню, усвідомленню та прийняттю мотивів майбутньої професійної діяльності; смислоутворенню; формуванню особистісної суб'єктної позиції, педагогічної активності, базових знань про специфіку майбутньої професії, знань та вмінь щодо здійснення рефлексії, спрямованої на себе як суб'єкта педагогічної діяльності.

II-й етап (*імітаційний*) було спрямовано на формування вмінь розв'язувати ПЗКС у процесі вивчення дисциплін методичного циклу („Теорія і методика роботи з сім'єю”, Методика викладання освітньої галузі, „Основи здоров'я, фізична культура та валеологія”, „Мистецтво”) та спецкурсу („Теорія та методика розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості”) шляхом оволодіння студентами відповідними алгоритмізованими діями щодо моделювання квазіпрофесійних дій з метою знаходження оптимальних варіантів розв'язання ПЗКС. При цьому застосовано алгоритм розв'язання ПЗКС та методичний супровід його реалізації, інтерактивні методи („Метод Прес”, „Фішбоун”, метод інверсії, метод самоактуалізації вітагенного досвіду). Особливу увагу приділено розв'язанню тренувальних, контрольньо-рефлексивних, проблемно-пошукових, тактичних та сюжетно-рольових ПЗКС. Запропоновані в межах цього етапу типи ПЗКС та інструментарій їх розв'язання сприяли реалізації професійних мотивів та смислів; поглибленню професійних знань; формуванню суб'єктної професійної позиції, усвідомленої надситуативної педагогічної активності, педагогічної антиципації, професійно доцільної комунікативної позиції; розширенню діапазону реалізації різних типів педагогічної рефлексії, її спрямованості на учня, його батьків, колег та на професію.

III-й етап (*професійний*) передбачав творче розв'язання ПЗКС у процесі вивчення дисциплін фахового спрямування („Сучасний урок в початковій школі”, „Основи педагогічної майстерності”, „Організація та управління освітніми системами України”), методичного циклу („Методика викладання математики”, Методика викладання освітньої галузі „Природознавство”) та у форматі спецкурсу („Теорія та методика розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості”). При цьому пріоритетними були групові форми роботи, у яких, „уживаючись” у роль учителя, студенти приймали педагогічно виважені рішення в модельованих ними ситуаціях, відповідних до предметно-професійного та соціального контекстів майбутньої професії. Найбільш ефективним у цей період є розв'язання контрольньо-рефлексивних, проблемно-пошукових, тактичних, стратегічних, задач-проектів контекстної спрямованості. Така організація діяльності студентів щодо розв'язання ПЗКС сприяла актуалізації, закріпленню та практичній апробації попередньо сформованих професійних мотивів, смислів, професійно-особистісних якостей, знань та вмінь.

Ефективність обґрунтованої та розробленої СПЗКС доведено на контрольному етапі експериментальної роботи. Загальну динаміку рівнів сформованості професійної компетентності за окресленими критеріями представлено в табл. 1.

Рівні сформованості професійної компетентності у ЕГ та КГ за даними вхідного та кінцевого зрізів (у %)

Критерії	До експерименту						Після експерименту					
	ЕГ			КГ			ЕГ			КГ		
	Н	С	В	Н	С	В	Н	С	В	Н	С	В
Мотиваційно-смысловий	34,9	52,1	13	34,5	53,9	11,6	13,6	55,8	30,6	29	54,5	16,5
Знаннєвий	65,2	27,1	7,7	63,9	27,9	8,2	18,5	51,1	30,4	38,8	46,3	14,9
Діяльнісно-поведінковий	40,8	45,8	13,4	40,5	45,4	14,1	14,5	45,4	40,1	24,1	52,2	23,7
Рефлексивно-оцінювальний	36,3	48,7	15	37	47,5	15,5	9,1	46,9	44	16,4	57,5	26,1

Н – низький; С – середній; В – високий

Достовірність результатів експериментальної роботи перевірено за допомогою критерію Пірсона χ^2 . Розрахунки підтвердили статистично значущі розбіжності між розподілами експериментальної та контрольної груп студентів після експерименту за всіма критеріями ($p < 0,05$).

Проведене дослідження дозволяє зробити такі **висновки**:

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й наукове розв'язання проблеми впровадження СПЗКС у професійну підготовку майбутнього вчителя початкової школи, що полягає в її обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці щодо формування професійної компетентності.

1. Аналіз наукової літератури дозволив простежити генезу реалізації ідей задачного підходу в професійній підготовці майбутніх педагогів та з'ясувати, що в контексті професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи окреслена проблема почала активно досліджуватися з початку ХХІ століття й була представлена такими науковими напрямками: розгляд задач як педагогічної умови професійно-педагогічної підготовки; дослідження задач як засобу розвитку професійно значущих якостей майбутнього вчителя, моделювання окремих аспектів професійної діяльності; розробка концептуальних положень теорії та практики розв'язання педагогічних задач.

2. На основі аналізу семантичних складників базового феномену дослідження („педагогічна задача”, „педагогічна ситуація”, „контекст”, „контекстне навчання”) визначено педагогічну задачу контекстної спрямованості як задачу, що відбиває предметно-професійний та соціальний контексти майбутньої професійної діяльності та розв'язання

якої передбачає моделювання в межах відповідного контексту певних професійних дій, орієнтованих на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Визначено багатовимірну структуру ПЗКС, що містить компоненти за вертикаллю (предметно-професійний та соціальний контексти як умова задачі; протиріччя та проблема; мета задачі); за горизонталлю (розв'язання задачі: аналіз, рефлексія проміжного результату педагогічної діяльності, генерація гіпотез розв'язання задачі, моделювання проекту рішення в межах предметно-професійного та соціального контекстів, аналіз результатів та їх рефлексія).

3. Теоретично обґрунтовано й розроблено систему педагогічних задач контекстної спрямованості. Доведено, що СПЗКС має усталені в науці ознаки системного об'єкта (соціально зумовлена, цілісна, ієрархічна, підпорядкована певним цілям, має зв'язок із зовнішнім середовищем) та відповідає визначеним у дослідженні критеріям системоутворення: відповідність предметно-професійному та соціальному контекстам професійної діяльності вчителя початкової школи; спрямованість на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи; відповідність динамічним процесам, суголосним професійним сферам майбутнього вчителя початкової школи (трансформація мотивів, професійних знань та вмінь; смислогенез, суб'єктогенез, рефлексіогенез)).

СПЗКС визначено як цілісну, ієрархічну, упорядковану сукупність педагогічних задач контекстної спрямованості, результативно-цільовою основою якої є формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів.

4. Репрезентовано структурно-процесуальну модель СПЗКС, проаналізовано її компоненти, а саме: цільовий (результативна мета – формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи; процесуальна мета – моделювання сукупності ПЗКС); концептуальний (системний, діяльнісний, суб'єктний, компетентнісний, контекстний, задачний та рефлексивний наукові підходи й принципи: системності, компетентнісної орієнтації, контекстуалізації, задачної насиченості, діяльнісної орієнтації, суб'єктної спрямованості та рефлексивної орієнтації); змістовий (мотиваційно-формувальні, смислоутворювальні, когнітивно-формувальні, суб'єктно-формувальні, рефлексивно-формувальні, перцептивно-формувальні, комунікативно-формувальні види ПЗКС і такі їхні типи); процесуальний (етапи впровадження ПЗКС: адаптаційний, імітаційний, професійний; педагогічний інструментарій розв'язання ПЗКС: інтерактивні методи, форми, алгоритм розв'язання ПЗКС та методичний супровід його

реалізації); результативний (сформованість професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів).

5. Експериментально доведено ефективність СПЗКС як складника професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. На підставі аналізу емпіричних даних засвідчено суттєве зростання якісних та кількісних показників професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи за всіма критеріями: за мотиваційно-смісловим – кількість студентів з високим рівнем збільшилася в ЕГ на 17,6%, у КГ – на 4,9%; за знансєвим – в ЕГ на 22,7%, у КГ – на 6,7%; за діяльнісно-поведінковим – в ЕГ на 26,7%, у КГ – на 9,6%; за рефлексивно-оцінювальним – в ЕГ на 29%, у КГ – на 10,6%.

Загалом перебіг та підсумки дослідно-експериментальної роботи підтвердили вихідну гіпотезу дослідження стосовно того, що процес формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи набуде ефективності за умови обґрунтування, розробки та впровадження у фахову підготовку СПЗКС.

Достовірність отриманих результатів перевірено за допомогою критерію Пірсона χ^2 , що дозволило встановити їхню статистичну значущість.

Дисертаційна робота не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективним напрямом подальших наукових розвідок вважаємо розробку цілісної технології розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості.

Основні положення роботи викладено в таких публікаціях:

Монографії

1. Дудник О. М. Педагогічні задачі контекстної спрямованості як інноваційний метод підготовки майбутнього вчителя початкових класів / О. М. Дудник // Проблеми інноваційного розвитку вищої освіти у глобальному, регіональному та національному контекстах : монографія / за заг. ред. А. А. Сбруєвої та Г. Ю. Ніколаї. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – С. 305 – 324.

2. Дудник О. М. Сутність та структура системи педагогічних задач контекстної спрямованості у площині креативного підходу / В. В. Желанова, О. М. Дудник // Професійна підготовка фахівців: креативний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид. Євенок О. О., 2017. – С. 218 – 233.

Статті в наукових фахових видання України та періодичних зарубіжних виданнях

3. Дудник О. М. Феномен „задача” як предмет міждисциплінарного дослідження / О. М. Дудник // Гуманізація навчально-виховного процесу :

зб. наук. пр.; за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. – Вип. LXXIV. – Слов'янськ : ДДПУ, 2015. – С. 20 – 26.

4. Дудник О. М. Провідні напрями дослідження проблеми задачного підходу до професійної підготовки майбутнього педагога у ВНЗ / О. М. Дудник // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2015. – № 85. – Спецвип. – С. 31 – 35.

5. Дудник О. М. Педагогічні задачі контекстної спрямованості як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів / О. М. Дудник // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2016. – Вип. 89. – Ч. 1. – С. 123 – 127.

6. Дудник О. М. Стан дослідженості феномену „педагогічна задача” у контексті професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / О. М. Дудник // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2016. – № 1(298). – Ч. 1. – С. 166 – 174.

7. Дудник О. М. Педагогічні задачі контекстної спрямованості як чинник підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / О. М. Дудник // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2016. – № 3(300). – Ч. 1. – С. 143 – 151.

8. Дудник О. М. Впровадження контекстного навчання в професійну підготовку майбутнього вчителя початкових класів / О. М. Дудник // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2016. – № 6(303). – Ч. 2. – С. 25 – 31.

9. Дудник О. М. Логіка розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості / О. М. Дудник // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2017. – № 1(306). – Ч. 2. – С. 58 – 65.

10. Дудник О. М. Методичний коментар до розв'язання педагогічних задач контекстної спрямованості / О. М. Дудник // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Сер. „Педагогіка. Соціальна робота”. – 2017. – № 2(41). – С. 92 – 94.

11. Дудник О. М. Критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи / О. М. Дудник // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2018. – № 6(320). – С. 110 – 116.

12. Дудник О. Н. Критерии системообразования педагогических задач контекстной направленности / О. Н. Дудник // Весн. Могилевского гос. ун-та имени А. А. Кулешова. – Могилев, 2018. – № 1(51). – С. 47 – 52.

Публікації апробаційного характеру

13. Дудник О. М. Впровадження педагогічних задач контекстної спрямованості у процес формування професійної компетентності

майбутнього вчителя початкових класів у ВНЗ / О. М. Дудник // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (23 берез. 2017 р., м. Київ); за заг. ред. Е. В. Лузік, О. М. Акмалдінової. – К. : НАУ, 2017. – С. 58 – 59.

14. Дудник О. М. Генеза проблеми впровадження задачного навчання в професійну підготовку майбутнього вчителя початкових класів / О. М. Дудник // Педагогічна освіта на зламі століть: досвід минулого – погляд у майбутнє : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 95-річчю кафедри педагогіки (19 – 20 жовт. 2017 р., м. Ніжин) ; за заг. ред. Є. І. Коваленко. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2017. – С. 83 – 85.

15. Дудник О. М. Педагогічна задача контекстної спрямованості: сутність та структура / О. М. Дудник // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (6 – 7 квіт. 2017 р., м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – С. 264 – 267.

16. Дудник О. М. Професійна компетентність вчителя початкових класів як результативно-цільова основа реалізації системи педагогічних задач контекстної спрямованості / О. М. Дудник // Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст. : збірник тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. (26 – 27 січня 2018 р., м. Львів). – Львів : ГО „Львівська педагогічна спільнота”, 2018. – Ч. 2. – С. 62 – 64.

17. Дудник О. М. Чинники реформування професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи / О. М. Дудник // Актуальні проблеми педагогічної освіти: європейський і національний вимір : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. уч. (31 травня – 1 червня 2018 р., м. Луцьк) ; А. В. Лякішева (заг. ред.), П. М. Гусак, І. Б. Кузава [та ін.]. – Луцьк : ФОП Покора І. О., 2018. – С. 108 – 111.

Дудник О. М. Система педагогічних задач контекстної спрямованості у професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. – Старобільськ, 2019.

У дисертації з'ясовано генезу реалізації ідей задачного підходу в професійній підготовці майбутніх педагогів, визначено наукові напрями дослідження окресленої проблеми у площині професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Розкрито сутність та структуру педагогічної задачі контекстної спрямованості. Теоретично обґрунтовано й

розроблено систему педагогічних задач контекстної спрямованості, репрезентовано її структурно-процесуальну модель. Експериментально доведено ефективність розробленої системи педагогічних задач контекстної спрямованості в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в закладах вищої освіти на основі виокремлених критеріїв, показників та рівнів сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Ключові слова: професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи, професійна компетентність, педагогічна задача контекстної спрямованості, система педагогічних задач контекстної спрямованості, структурно-процесуальна модель системи педагогічних задач контекстної спрямованості.

Дудник О. Н. Система педагогических задач контекстной направленности в профессиональной подготовке будущего учителя начальных классов. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение „Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко”. – Старобельск, 2019.

В диссертации выяснен генезис реализации идей задачного подхода в профессиональной подготовке будущих педагогов, определены научные направления исследования данной проблемы в плоскости профессиональной подготовки будущего учителя начальной школы. Раскрыта сущность и структура педагогической задачи контекстной направленности. Теоретически обоснована и разработана система педагогических задач контекстной направленности, представлена ее структурно-процесуальная модель. Экспериментально доказана эффективность разработанной системы педагогических задач контекстной направленности в процессе профессиональной подготовки будущего учителя начальных классов в учреждениях высшего образования на основе выделенных критериев, показателей и уровней сформированности профессиональной компетентности будущего учителя начальной школы.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущего учителя начальной школы, профессиональная компетентность, педагогическая задача контекстной направленности, система педагогических задач контекстной направленности, структурно-процесуальная модель системы педагогических задач контекстной направленности.

Dudnik O. N. The System of Pedagogical Problems of Context Orientation in the Professional Training of the Future Teacher of Elementary School. – Manuscript.

Dissertation for the degree of a Candidate of Sciences in pedagogy, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education.– State Institution „Lugansk Taras Shevchenko National University”. – Starobilsk, 2019.

In the dissertation on the issues the genesis of the formation of a task-oriented approach of professional training of future teachers is traced. It is revealed that the problem of introducing a task-oriented approach to the professional training of a future teacher of elementary school begins to be actively investigated from the beginning of the XXI century and is represented by the different scientific directions. The pedagogical task of context orientation is defined as a task that reflects the subject-professional and social contexts of future professional activities, and the solution of which involves modeling within the context of certain context certain professional actions aimed at the formation of the professional competence of the future teacher of elementary school. The system of pedagogical problems of context orientation is defined as a holistic, hierarchical, orderly set of pedagogical tasks of context orientation, whose purpose-oriented basis is the formation of the professional competence of the future teacher of elementary school as a unity of motivational-value, cognitive, operational-activity and reflexive components. The structural-procedural model of the system of pedagogical tasks of contextual orientation is represented, its components are analyzed: the target, the conceptual, the meaningful, the procedural, the effective. The content and dynamics of the implementation of the system of pedagogical tasks of context orientation corresponded to the characteristic contextual learning forms of organization of activity and patterns of learning and the peculiarities of the transformation of cognitive motives in the professional, specific of the processes of psychologogenesis, subjective evolution, reflexionogenesis and dynamic changes within the cognitive, perceptual and communicative spheres. The taking into account the structure of professional competence, the criteria, indicators and the levels of their formation are determined. The effectiveness of the system of pedagogical tasks of context orientation with regard to the formation of professional competence of the future teacher of elementary school in the higher educational institution has been experimentally proved. The reliability of the obtained results was confirmed using the Pearson criterion χ^2 .

Key words: professional training of the future primary school teacher, professional competence, the pedagogical task of contextual orientation, the system of pedagogical tasks of contextual orientation, the structural-procedural model of the system of pedagogical tasks of contextual orientation.